

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИКО-ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЦЕНТРАЛЬНА МЕТОДИЧНА РАДА

МАТЕРІАЛИ

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
ЦЕНТРАЛЬНОЇ МЕТОДИЧНОЇ РАДИ ЗДМФУ**

ІННОВАЦІЙНІ ОСВІТНІ ІНСТРУМЕНТИ В ПІДГОТОВЦІ КЛІНІЦИСТА

25 квітня 2024 року, м. Запоріжжя

Запоріжжя, 2024

МІСЦЕ ЕЛЕКТРОННИХ ІНСТРУМЕНТІВ НАВЧАННЯ У СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ЛІКАРІВ ЗАГАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ – СІМЕЙНОЇ МЕДИЦИНИ.....	60
Кульбачук О.С., Сідь Є.В., Соловйов О.В., Піскун А.В.	
ЩОДО ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «БІООРГАНІЧНА ХІМІЯ» В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	61
Кучеренко Л.І., Кандибей К.І.	
КОМУНІКАЦІЯ ТА СПІЛКУВАННЯ У СУЧАСНІЙ МЕДИЧНІЙ ОСВІТІ	62
Лашкул Д.А., Назаренко О.В.	
СИМУЛЯЦІЙНЕ НАВЧАННЯ – ЯК ОДИН ІЗ МЕТОДІВ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ.....	63
Лукашенко Л. В., Лихасенко І. В.	
СУЧАСНІ ІНТЕРАКТИВНІ ІНСТРУМЕНТИ ДЛЯ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАКТИЧНОГО НАВЧАННЯ ЛІКАРІВ НА ПІСЛЯДИПЛОМНОМУ ЕТАПІ.....	64
Луценко Н.С., Рудичева О.А., Ісакова О. А., Кирилова Т.С., Михальчик Т. С.	
СИМУЛЯЦІЙНИЙ ТРЕНІНГ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ МЕТОД В ПІДГОТОВЦІ ОТРИМУВАЧІВ ОСВІТИ З МЕДИЦИНИ НЕВІДКЛАДНИХ СТАНІВ	66
Льовкін О.А.	
ВІЗУАЛЬНА ГРАМОТНІСТЬ В ОПАНУВАННІ ДИСЦИПЛІНИ «ДЕРМАТОВЕНЕРОЛОГІЯ».....	67
Макуріна Г.І., Чернеда Л.О.	
ЗАСТОСУВАННЯ ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ПІСЛЯДИПЛОМНОГО НАВЧАННЯ СТОМАТОЛОГІВ.....	69
Манухіна О.М., Варакута О.А., Сидоряко А.В.	
ПРОФЕСІЙНА МОТИВАЦІЯ ЯК ЗАСІБ ІНТЕГРАЦІЇ ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ І КЛІНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ	70
Мельнікова О.З., Іванченко О.З., Мікасян Г.Р.	
ІННОВАЦІЙНІ ТА ТРАДИЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТИ АКТИВІЗАЦІЇ МИСЛЕННЯ МАЙБУТНІХ КЛІНІЦИСТІВ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ.....	73
Михайловська Н.С., Стецюк І.О., Коновалова М.О., Мануйлов С.М.	
ПІДГОТОВКА СТОМАТОЛОГІВ В ІНТЕРНАТУРІ – ВИКЛИКИ ЧАСУ	75
Міщенко О.М., Манухіна О.М., Варакута О.А., Сидоряко А.В.	
РОЛЬ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ КЛІНІЦИСТА.....	77
Москвітін Д.А.	
ОЧНА ТА ДИСТАНЦІЙНА ФОРМИ ОСВІТИ У ФОРМУВАННІ ЛІКАРЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	78
Недельська С.М., Ярцева Д.О., Мазур В.І., Самохін І.В., Кряжев О.В., Бессікало Т.Г., к.мед.н., Кляцька Л.І., Федосєєва О.С., Лямцева О.В.	
ВИКОРИСТАННЯ ІНОВАЦІЙНИХ ПРОГРАМ ВІРТУАЛЬНОЇ РЕАЛЬНОСТІ В НАВЧАНІ ЛІКАРЯ-ЛАБОРАНТА	79
Павлов С.В., Баранова Л.В.	
ОСОБЛИВОСТІ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ КЛІНІЦИСТА-ФАРМАЦЕВТА В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ	81
Панасенко О.І., Карпенко Ю.В., Куліш С.М., Аль Халаф Н.А.	
ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ ПРОПЕДЕВТИКИ ПЕДІАТРІЇ У ЗМІШАНОМУ ФОРМАТІ.....	83
Пацера М.В.	
ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ З ПРОПЕДЕВТИКИ ПЕДІАТРІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	84
Пащенко І.В., Соляник О.В.	
ІНФОРМАЦІЙНА МОДЕЛЬ ПРОЦЕСУ СТВОРЕННЯ САЙТУ НАВЧАЛЬНОЇ АПТЕКИ.....	87
Пишнограєв Ю.М.	

Таким чином, пропозиція щодо подальшого використання змішаного формату у вивченні дисципліни пропедевтики педіатрії дозволить використовувати як сучасні комп'ютерні технології, так і покращити очне спілкування з викладачем, пацієнтами різного віку і їх батьками. Самостійне створення студентами проблемно-орієнтованих завдань допоможе їм краще опанувати дисципліну, розвинути практичні навички, а також допоможе викладачеві розуміти рівень підготовки студентів.

Література:

1. Комунікативні навички лікаря: підручник / Колектив авторів за заг. ред. О.С. Чабан. К : Медпринт, 2022. 400 с.
2. Кострікова Ю.А., Пустовойт Г.Л. Окремі аспекти використання інноваційних методів навчання в системі медичної освіти та їх обмеження / 2022. ПДМУ С. 115-117 URL:[http://repository.pdmu.edu.ua/bitstream/123456789/20565/3/Some aspects of the use.pdf](http://repository.pdmu.edu.ua/bitstream/123456789/20565/3/Some%20aspects%20of%20the%20use.pdf) (дата звернення: 19.04.2024).
3. Філоненко М. М. Методика викладання у вищій медичній школі на засадах компетентнісного підходу. Методичні рекомендації для викладачів та здобувачів наукового ступеню доктора філософії (PhD) ВМ(Ф)НЗ України. - К, 2016. 88 с. URL:https://nikmed.at.ua/metodrabota/1filonenko_m_m_metodika_vikladannya_u_vishchii_med.pdf (дата звернення: 19.04.2024).
4. Як поліпшити (не)дистанційне викладання? Академічна доброчесність. Інформаційний бюлетень. Вип. 9, квіт. 2020. URL: <https://saiup.org.ua/wp-content/uploads/2020/04/Integrity-bulletin-09.pdf> (дата звернення 19.04.2024).
5. Загальна медична психологія : в 2 т. / Нова Книга. Вінниця. 2020 / за ред. Г. Я. Пилягіної, О. О. Хаустова, О. С. Чабан та ін. Вінниця. 288 с.

ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ З ПРОПЕДЕВТИКИ ПЕДІАТРІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Пащенко І.В., кандидат медичних наук, доцент
Соляник О.В., кандидат медичних наук, асистент

Ключові слова: змішане навчання, оф лайн навчання, онлайн навчання, дистанційне навчання, професійна компетентність.

Введення воєнного стану в Україні з лютого 2022 р. змусило навчальні заклади адекватно реагувати на виклики, які насамперед стосуються обмежень, пов'язаних з фактором безпеки. Здобувачам освіти, які були змушені змінити місце проживання (перебування), гарантується організація освітнього процесу в дистанційній формі [2, 3]. Але освітній процес не повинен зупинятися і здобувачі повинні отримувати якісну освіту, але, при можливості, потрібно зберігати баланс між аудиторною та дистанційною формою передачі знань та вмінь [7]. На допомогу учасникам освітнього процесу може прийти освітня технологія змішаного навчання. Ця технологія навчання досить нова та динамічно розвивається, поєднує в собі кращі аспекти та переваги викладання в аудиторії та інтерактивного або дистанційного навчання, створює доступні курси для здобувачів освіти, при яких навчальний процес являє собою систему, що складається з різних частин, які функціонують в постійному взаємозв'язку один з одним, утворюючи цілісне освітнє середовище [1, 2, 4]. С. Моебз та С. Вейбелзал так трактують термін «змішане навчання»: це поєднання дистанційного і традиційного спілкування в інтегрованій навчальній діяльності [6]. Б. Коллінс стверджує, що змішане навчання – це гібрид традиційного очного та онлайн-навчання, за якого освітній процес відбувається як в аудиторії, так і за її межами, причому онлайн складова стає природним розширенням традиційного аудиторного навчання [5].

З розвитком воєнної ситуації відбувається процес адаптації до нових умов, що потребує переоцінки онлайн і офлайн взаємодії. Дистанційне навчання з запровадженням платформи Microsoft Office 365 дозволило організувати викладання матеріалу з використанням мультимедійних презентацій на лекціях і практичних заняттях, тестів різного рівня складності, ситуаційних задач з аналізом клінічних помилок, навчальних відеофільмів, завдань для самостійної роботи студентів. З 2023 року ЗДМФУ розпочав освітній процес у режимі, який наближений до традиційного формату,

із гнучким застосуванням елементів змішаного (очно-дистанційного) навчання. Було застосовано комбіноване навчання, що об'єднує в собі дистанційну форму на базі Microsoft Office 365 та навчання частини студентів на робочому місці у клініці під керівництвом викладача. Дистанційна форма навчання утруднює формування комунікаційних навичок між лікарем і пацієнтом, які дуже важливі в майбутній професійній діяльності медика. На жаль, на практиці існують випадки невисокої вмотивованості деяких студентів до набуття нових знань, тому задачею викладача є оптимізація учбового процесу для мотивації формування професійних компетенцій студентами [2, 4].

Основними особливостями освітньої технології змішаного навчання є гармонійне поєднання аудиторного та дистанційно-інтерактивного навчання в процесі заняття або дисципліни на рівні ЗВО, а її результатом є методично організований ефективний процес засвоєння якісних знань здобувачами освіти. Важливо зазначити, що змішане навчання – це не лише використання інформаційно-комунікативних технологій у самостійній роботі здобувачів освіти, а єдиний процес навчання, у якому гармонійно поєднані аудиторна робота викладача та студентів на занятті й дистанційна з переважанням самостійних видів робіт здобувачів (індивідуальних або у малих групах) [2,4]. Крім того, впровадження змішаного навчання потребує розвитку відповідних компетентностей учасників освітнього процесу, до яких можна віднести цифрову та комунікативну. Змішане навчання характеризується поєднанням традиційного особистого навчання та асинхронного чи синхронного цифрового навчання [1, 2, 4].

Метою нашої роботи було проаналізувати динаміку впровадження змішаного навчання при викладанні пропедевтики педіатрії студентам 3 курсу медичного факультету ЗДМФУ.

При змішаній формі викладання застосовувався підхід, коли, залежно від конкретної ситуації, можливостей і потреб здобувачів освіти, частина пізнавальної діяльності студентів проводилась з використанням електронних ресурсів, а частина - під час занять у клініці під безпосереднім керівництвом викладача. Офлайн навчання відноситься до традиційної освіти, яка дозволяє учням особисто спілкуватися з викладачами та своїми одногрупниками. Хоча онлайн-викладання та навчання вважаються майбутнім освіти, вони не можуть замінити офлайн-освіту у всіх аспектах. У порівнянні з онлайн-навчанням, офлайн не пов'язане з будь-якими технічними моментами. Традиційний офлайн-клас також допомагає учням покращити свої вміння роботи в команді та інтерактивні навички, оскільки їм доводиться працювати в одному класі, безпосередньо спілкуючись одне з одним.

Клініка має влаштоване укриття та студенти, які приходять на практичні заняття, при оголошенні повітряної тривоги знаходяться в безпеці. Студенти, які відвідували заняття в клініці, мали можливість безпосереднього спілкування з хворими дітьми, а також мали досвід спілкування з їх батьками, що є невід'ємною частиною навчання з пропедевтики педіатрії. Майбутні лікарі засвоювали та відпрацьовували методи об'єктивного обстеження на практиці. На офлайн заняттях при курації пацієнтів студенти самостійно збирали анамнез, проводили огляд, перкусію, пальпацію та аускультацию дітей різних вікових груп, тобто відпрацьовували практичні навички. Суттєво важливо, що офлайн навчання надає можливості кращого формування професійних компетентностей, дозволяє викладачам ефективніше відслідковувати відповіді студентів, проконтролювати правильне виконання практичних навичок, а також допомагати майбутнім лікарям навчитися спілкуванню з хворими дітьми та їх батьками. Особлива увага при офлайн заняттях приділяється академічній доброчесності, яка страждає при дистанційному навчанні. Навчання офлайн дозволяє налагодити конструктивну взаємодію між викладачем та студентом, що може призвести до глибшого розуміння матеріалу. В клініці майбутні лікарі мали можливість відвідати клінічну лабораторію та інтерпретувати дані загальних аналізів крові та сечі, а також, біохімічних аналізів крові. Студенти приймали участь в проведенні електрокардіографії та ультразвукових методів дослідження. За можливістю студенти, які навчались онлайн, теж спостерігали за тим, над чим працюють їх одногрупники в клініці. Навчання у традиційному очному форматі дає студентам глибший досвід здобуття практичних вмінь. Це дозволяє легше зосередитись на навчальних матеріалах, краще опанувати практичні навички, без яких не можна уявити діяльність майбутнього лікаря.

Головною перевагою дистанційної форми навчання є можливість забезпечення неперервного освітнього процесу в надзвичайних ситуаціях, коли у студентів немає можливості відвідувати заняття в аудиторії. Також, перевагами змішаної форми навчання при підготовці здобувачів освіти було те, що така форма дозволила звести до мінімуму проблему пропусків занять, оскільки пропущені теми студенти самостійно вивчали в електронному курсі й виконували всі необхідні практичні завдання, а на очних заняттях – відпрацьовували практичні навички. Наявність дистанційної складової при змішаній формі навчання допомагає ознайомитися з новим матеріалом ще до очних занять і повторити матеріал після занять. Можливість підвищити оцінку стимулює роботу здобувачів освіти. При змішаній формі навчання підвищується ефективність організації самостійної роботи студентів. Гнучка система тестування сприяє систематичному контролю знань, що звільняє викладача від перевірки тестів. Використання змішаного навчання сприяє підвищенню інтересу до занять, відбувається природне засвоєння сучасних комунікаційних засобів, що сприяє формуванню в здобувачів освіти інформаційно-комунікаційної компетентності. Одним із найбільш істотних недоліків навчання онлайн є те, що воно набагато менш інтерактивне, ніж очні заняття. Відсутність прямої взаємодії з викладачем може утруднити мотивацію, оскільки студентам може бракувати підтримки та зворотний зв'язок, на відміну традиційного навчання. Онлайн навчання вимагає певного рівня самодисципліни та технічної грамотності. Тому учні повинні почуватися комфортно при користуванні навчальною платформою, вміти розпоряджатися своїм часом та проявляти ініціативу. В цілому онлайн навчання має деякі недоліки, але при правильному підході воно може бути настільки ж ефективним, як і навчання в традиційній класній кімнаті. Негативним фактором дистанційного викладання клінічної дисципліни є неможливість відпрацювання практичних навичок студентами з об'єктивного обстеження хворого безпосередньо у клініці. Дистанційне навчання не може повністю замінити спілкування студента з пацієнтом. Написання студентом історії хвороби з педіатрії ускладнено неможливістю контакту з хворою дитиною та її батьками. При дистанційному навчанні також збільшується ризик академічної недобросовісності студентів.

Таким чином, можна стверджувати, що впровадження змішаного навчання як технології організації освітнього процесу має багато позитивних здобутків для медичної освіти. При офлайн навчанні зростає рівень академічної добросовісності та краще опанування практичних навичок у ліжка хворої дитини, але в умовах воєнного стану дистанційне навчання є більш доступним і безпечним. Запровадження змішаного навчання для клінічних дисциплін є кращою альтернативою для студентів медиків, які обирають для себе офлайн або онлайн навчання. Для ефективності навчання і формування професійних компетенцій необхідний системний підхід інтеграції теоретичних знань з практичною значимістю отриманих навичок в роботі лікаря. Розбудова освітнього середовища з використанням традиційних клінічних і сучасних цифрових технологій має стати основою ефективної медичної освіти.

Література

1. Кашуба О., Кравчук Т., Навольська Г., Турчин А. Особливості організації змішаної форми навчання в умовах воєнного стану (з досвіду роботи Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка). *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: педагогіка* 2022. №2, С.127–135. <https://doi.org/10.25128/2415-3605.22.2.16>
2. Наливайко О. Змішане навчання в медичних закладах вищої освіти. *Освітологічний дискурс*. 2021. Вип. 32, Вип. 1, С. 101–111.
3. Роз'яснення МОН щодо роботи закладів освіти у межах правового режиму воєнного стану URL: <https://tnpu.edu.ua/news/6932/>
4. Солодчук А. Система змішаного навчання у закладах вищої освіти в умовах воєнного стану в Україні. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. Вип. 68, т. 2, , С.-265-271. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/68-2-39>
5. Чепурних Г., Медведовська Д., Турчина Т. Використання моделі «змішаного навчання» під час викладання іноземної мови у немовному вузі. *Молодий вчений*. 2019. № 5.1 (69.1). С. 223–226.
6. Dziuban,C., Graham,C.R., Moskal,P.D., Norberg,A., Sicilia,N. Blended learning: the new normal and emerging technologies./ *Int J Educ Technol High Educ*, 2018. 15(1). 15-13.
7. Nalyvaiko, O., Vakulenko, A & Zemlin U. Features of forced quarantine distance learning./ *Scientific Notes of the Pedagogical Department*, 2020. 1(47), 78-87. <https://doi.org/10.26565/2074-8167-2020-47-09>